

Oponentský posudek magisterské práce

Bc. Kristýna Kostková

Tlumočení pro ukrajinské uprchlíky (případová studie)

Interpreting for Ukrainian Refugees (case study)

ÚTRL FF UK, září 2024

Diplomová práce K. Kostkové má povahu teoreticko-empirické studie a za hlavní cíl si klade zmapovat aktuální situaci a současné trendy v komunitním tlumočení a tlumočení pro válečné uprchlíky. Diplomantka se soustředí na tlumočení pro válečné uprchlíky v KACPU a jeho perspektivy do budoucna. Práce, která čítá 100 stránek bez příloh, obsahuje všechny náležité části a skládá se z obsahu, úvodu, teoretické a praktické části, závěru, bibliografie a sedmi příloh. Je nutné zmínit, že tato diplomová práce svým rozsahem (zvláště s přihlédnutím k přílohám) značně přesahuje požadavky stanovené pro magisterské práce.

Práce je přehledně členěna do dvou hlavních částí: teoretické a praktické.

Teoretická část je postavena na metodě mapování současné situace v oblasti komunitního a bilaterálního tlumočení v řadě evropských zemí s důrazem na tlumočení pro žadatele o mezinárodní ochranu a válečné uprchlíky, pečlivě vymezuje specifika tlumočení v hostitelské zemi a zemi válečného konfliktu, opírá se o etický kodex komunitního tlumočnicka a aplikuje ho na situace, které mohou v rámci tlumočení v podmínkách válečného konfliktu nastat. Diplomantka pracuje s mnoha rozmanitými domácími a zahraničními zdroji, provádí syntézu poznatků relevantních pro tuto problematiku a citlivě je prokládá vlastními úsudky a závěry, včetně vlastních zkušeností z tlumočení pro ukrajinské uprchlíky. Nabízí vyvážený a čtivý přehled historického vývoje komunitního tlumočení, který se organicky přelévá do současné situace v oblasti tlumočení pro migranty v zemích EU, včetně ČR. Měla bych menší formální výhradu k vymezení pojmů na s. 24, kde diplomantka odkazuje na slovníček pojmů MV ČR: Ministerstvo se v této věci řídí zákonem o azylu (zákon č. 325/1999 Sb.), bylo by proto vhodné se o této legislativě v rámci dané problematiky také zmínit. V kapitole popisující komunitní tlumočení v ČR by měl být do pasáže o aktivitách organizace Slovo 21 také zahrnut projekt 8hodinových adaptačně-integračních kurzů s názvem „Nový domov“ právě pro držitele mezinárodní ochrany. Větší pozornost by mohla být také věnována interkulturním pracovníkům, jejich postavení (zařazení do Národní soustavy povolání) a vzdělávání v ČR. Oproti úvodním kapitolám zde diplomantka zcela opomíjí vlastní zkušenosti z tlumočení pro KACPU a vychází výhradně z citovaných zdrojů (jedna citace se v seznamu použité literatury špatně hledá kvůli přehození pořadí jmen autorek (Čeňková, Molchan)). Dále by stálo za to do této kapitoly doplnit popis aktuální situace ohledně fungování center pomoci uprchlíkům v ČR (primární citovaný zdroj je z roku 2023) a vlastní dílčí závěr. Stejně tak poněkud ukvapeně působí přechod od teoretické části k části empirické. Ráda bych však zdůraznila, že žádnou z výše uvedených výhrad rozhodně nevnímám jako zásadní.

Praktická část je logickým pokračováním části teoretické a je tvořena výstupy kvantitativního výzkumu provedeného pomocí dotazníkového šetření, do kterého se zapojilo

42 respondentů, a kvalitativního výzkumu v podobě polostrukturovaných rozhovorů, jež autorka provedla s celkem třemi respondenty. Oceňuji zvolený metodologický postup a jeho odůvodnění, pečlivou přípravu formulací otázek (i když s určitými výhradami, kterých si je autorka sama vědoma a které v práci přiznává) a precizní analýzu výstupů, zvláště vzhledem k velmi krátké době na zpracování empirické části (dotazníkové šetření bylo ukončeno 17. 07. a práce odevzdána 28. 07.). Souhlasím s tím, že formulace otázek č. 10, 12 a 14 nebyly úplně zdařilé, a kladně hodnotím upřímný postoj diplomantky k této skutečnosti. Mrzí mě, že dotazník neumožnil poskytnout bližší informace k otázce č. 13 a č. 19, protože by se do této práce rozhodně slušelo explicitně uvést, kde a jak se dá získat vzdělání specificky zaměřené na práci s válečnými uprchlíky, tj. o jakou instituci a program se jedná, a kde respondenti získali zkušenosti s tlumočením pro válečné uprchlíky. Stejně tak by bylo vhodné k otázce č. 26 uvést nepovinnou podotázku na výši odměny, jelikož je zřejmé, že se jedná o velmi subjektivní dotaz, který napříč polem respondentů vzbudí různé reakce v závislosti na jejich profesionálním zaměření a vnímání krizové pomoci vůbec. Jak již bylo řečeno výše, chybí mi pohled na současnou situaci v oblasti tlumočení pro centra pomoci uprchlíkům (na s. 95 se pouze dozvídáme, že „v současné chvíli...není třeba na tlumočnické službě nic měnit“), jelikož není jasné, zda respondenti reflektují situaci z roku 2022, hodnotí stávající stav, anebo zda jde o zobecnění napříč obdobím od jara 2022 do léta 2024. Oceňuji však, že si autorka je dobře vědoma celé řady omezení, která byla s touto rešerší spojena, a definuje ji jako případovou studii, což věrně vystihuje povahu výsledné diplomové práce. V kapitolách 3.3.2, 3.4 a 3.5 nabízí diplomantka podrobné výsledky empirického výzkumu, které promítá do doporučení do budoucna pro tlumočníky, kteří pracují s válečnými uprchlíky. Velmi kladně hodnotím celkový záběr, přehlednost a analytickou preciznost závěrů dotazníkového šetření a polostrukturovaných rozhovorů a považuji empirickou část jako celek za velmi vyvážené a fundované pokračování části teoretické.

K obsahové a formální stránce nemám připomínky a velmi oceňuji použití kurzívy a tučného písma pro přehlednost.

Jako témata k diskuzi navrhuji vyjmenované drobné připomínky v rámci teoretické a praktické části, zda se jednalo o záměrné kroky, a pokud ano, proč diplomantka zvolila právě uvedená řešení.

Diplomová práce Bc. Kristýny Kostkové rozhodně odpovídá požadavkům kladeným na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě. Práci považuji za velmi zajímavou a přínosnou pro obor a praxi a navrhuji ji hodnotit známkou „výborně“. Výsledná známka bude záviset na průběhu obhajoby.

Praha 2. září 2024

Mgr. Ing. Maria Molchan, Ph.D.

